Ч. 142 (11.393). Львів, четвер 28. червня 1928. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Наступає чорна хмара.

Львів, 27. червня 1928.

Керманич польської проурядової політики, голова Безп. Бльоку полк. Славек в товаристві ген. секретаря Б. Б. д-ра Доляновича вибрався на обїздку важніших осередків у звязку з регіональними зїздами, зібраннями і конференціями, що відбуватимуться на протязі липня. Одночасно від кількох днів шугає по Східній Галичині президент Банку Госп. Краєвого ген. Ґурецький, відбуваючи всюди господарсько-політичні наради й конференції.

В деяких осередках уже відбулися регіональні зїзди. Дня 17. ц. м. відбувся такий зїзд в Луцьку під проводом воєводи Меха. Взяло в ньому участь около 100 осіб з цілої Волині польської й української народности. Після відповідних рефератів і дискусій розпочав свою діяльність регіональний комітет з двома комісіями: господарсько-рільною й освітньо-культурною. Між учасниками конференції були також представники православного духовенства й жидівський рабін.

В Станиславові теж створено вже регіональний комітет зі секціями: промисловою, фінансовою, торговельною, лісовою, освітньою, рільною й для справ самоврядування.

Якеж є завдання такого регіонального комітету? Про те проречисто, без зайвих дипльоматичних підходів говорить „Кур. Станіславовскі":

„Регіон. Комітет неначе обіймає патронат над всіми освітньо-культурними питаннями всіх національностей, а головним його завданням є витворити з українців тип: gente Ruthenus, natione Polonus".

Мета регіональних комітетів та всіх їх відгалужень на „кресах" аж занадто ясна: денаціоналізація українців під кожним оглядом і на кожній ділянці. Польські регіоналісти кладуть свою руку на всі прояви українського життя з метою спрямувати їх в польську річку. Всі польські чинники: урядові й громадянські, політичні, освітньо-культурні, господарсько-економічні запряжені до тієї роботи. Головною базою регіональної акції на підкладі нинішньої господарської нужди серед нашого громадянства є економіка. І саме на цій базі повного економічного узалежнення нашого селянства будує регіоналізм свій „патронат" над нашим життям.

„Маємо претенсії — пише регіоналістичний „Дзєннік Львовскі" — що доля і недоля українських громадян обходить тих усіх, що сьогодня кермують польським державним кораблем, так само близько, як українських „борителів" чи екстремістів. Однак істнує ріжниця в тому, що уряд марш. Пілсудського обходять лише державні цілі Польщі і доля її непольських горожан, а зате українськими націоналістичними екстремістами кермують інспірації, а навіть директиви ворогів польської держави і то — сміємо твердити — в значно більшій мірі, як безпосередня поправа долі українського чи білоруського селянина".

Ось куди стежка в горох. Керманичів польського державного корабля обходить доля й недоля українського „хлопа" sub specie державних цілей Польщі, а українських діячів — risum teneatis, amici! — лише посередньо під впливом аспірацій чи директив ворогів польської держави. З якою метою говориться такі очевидні нісенітниці? Розуміється на те, щоби висловити глибокі докори на адресу українців, що вони

„все ще висувають на своїх представників одиниці, які служать не лише інтересам непольським, але — що характеристичніше — цілям, неподиктованим безпосереднім інтересам українських горожан польської держави".

А „ствердивши" це, санаційні регіоналісти urbi et orbi заявляють, що не будуть шукати зближення з тими, що „служать за знаряддя агітації чужої держави". Вони заявляють, що з тими, які

„виключно бажають добра українському селянинові, без побічних, ворожих польській державі цілей, зуміємо все, хочби на протязі розвитку відносин через десятки літ, в імя наших принціпів справедливости, толеранції для других і політики згідного співжиття, найти спільні точки, яких згідно з основним інтересом нашої держави шукаємо не лише внутрі польського народу, але серед усіх польських горожан".

Лишаємо на боці всі ці „дотепні" й „бистроумні" стилістичні декорації й „річеві мотиви", але ствержуємо тільки одно: **польські чинники під фірмою регіоналізму йдуть офензивою на українське селянство.** Є це стара спроба всякими способами відірвати українське селянство від його інтелігенції, зірвати всякий звязок між масою й його освіченою верствою та запрягти його до свого воза. Регіоналісти не видумали нічого нового, не відкрили Америки; вони тільки продовжують ту саму лінію у відношенні до нашого селянства, яку від хвилі угоди польської шляхти з Габсбурґами 1867 р. проводила всевладна шляхта, а яку опісля так подрібно спрецизував і почав проводити в життя теоретик польського „месіяністичного" націоналізму Ст. Грабський на спілку з Вітосами й „організаціями народовими". Регіоналізм є нічим іншим тільки поширенням і поглибленням програми Грабського супроти „словянських меншостей" при одночасному притупленні гостроти денаціоналізаційно-асиміляційних кантів. Таж щаблі тієї драбини, що веде до реституції в повному обсязі національного кастрата, типу: „gente Ruthenus, natione Polonus" — мають бути розбудовувані десятками літ!

Такою є мета регіоналізму. І з тією метою під проводом воєводів відбуваються регіональні зїзди, розбудовуються відповідні секції, засновуються комунальні каси і „звйонзк-и рольнікуф заводових".

Чи треба вказувати, які небезпеки криються в тому всьому? Хіба зайва витрата часу. Фактом є тільки, що на наше селянство, на його душу наступає чорна хмара регіоналізму. І фактом є, що в нас досі не заняли до цеї небезпеки відповідного становища, не накреслили плянів протиставної акції. А полк. Славек їздить без відпочинку, а воєводи скликують зїзди...

Пора глянути дійсности у вічі і застановитися над зарадчими способами, встановляючи горожанський мир у нашій суспільности й притягаючи до праці всі розпорядні чинники.

Всі українські діти до української школи! — Хто минає рідну школу і посилає дитину до чужої школи, той ворог своєї дитини й української нації!

Крик розпуки.

Цар-голод у Мостищині.

(Лист з села.)

Як в 1925 р., так і цього року переживає наше селянство страшний передновок, з тою тільки ріжницею, що в 1925 р. писалося багато про голодуючих, збиралося датки, істнував у Львові Центральний Допомоговий Комітет, а по повітах і громадах місцеві комітети допомоги голодуючим. А тепер нічого з того нема.

Населення Мостищини, особливо полудневі села, загрожені дійсно голодом. І так голодують люди в громадах: Хлиплі, Острожець, Судковичі, Вишенка, Підліски, Чижевичі, Санники, Мистичі, Радиничі, Волчищовичі й інші. В Хлиплях і Остріжці є хати, де люди по два-три дні не палять. В Острікці в 40 домах голодують навіть малі діти, а в трьох домах є випадки спухнення від голоду.

Зима була дошкульна, довга, весна пізна й зимна, місяць червень слітний. З пшениці й жита остала тільки одна трета. Від зливних і довгих дощів червоніє ярина, ячмінь і овес. Бульба, посаджена пізно в мокру землю, заросла бурянами і хоптою, що й не видно її. Якщо її не вспіємо обробити, то ще гірший час тут нас чекає в 1929 р., бо одинокою поживою тутешнього населення є бараболя. Збіжа дороге. Селяни не мають за що купити навіть кукурудзи. Кооперативи, які в 1925 р. в ратуванні селянства від голодової смерти вели перед, втратили своє домінуюче значіння, а люди, що в них працюють, не дуже то чулі на чуже горе й нужду...

До звичайних жнив у тих сторонах ще доволі далеко. Вони зачнуться аж з початком серпня. Заробітків нема ніяких. Позички також ніде не дістане наш мужик. Його огортає розпука. У пишучого ці стрічки голодні люди на вколішках благають ратунку. Є тут багато людей, що ходять з блідими лицями, запалими очима, синіми устами, а малі діти лягають спати без вечері... Аж дивно, що ніхто тим не цікавиться, що ніхто не поспішить їм з поміччю.

Просимо наших провідних людей у Львові, а зокрема Центр. Комітет допомоги жертвам повени, вислати в ці сторони негайно свого делегата, аби він на місці провірив сумно-трагічний стан нашого села і поспішив усім потребуючим з найконечнішою допомогою.

Українська мова в школах.

За спосіб навчання української мови в середніх школах і учительських семинаріях.

(З приводу зїзду україністів.)

До одного з найбільш болючих питань у нашій школі належить **навчання української мови.** Велика розбіжність між тим, що життя несе і що дає молоді школа на цьому полі, відбивається дуже шкідливо з одного боку на самому навчанні рідної мови, а другого на використуванні науки української мови як педагогічного засобу в національному вихованні. Коли на всіх полях у шкільництві видно велику переоцінку довоєнних цінностей і використання досвіду новітнього часу, щоб школу наблизити до потреб життя і зробити її знаряддям модерного життя, — один з найважніших предметів шкільної науки в нашій школі, як закостенів у своїй мертвоті за часу важкого угніту думки керманичами шкільного програмового питання в добі австрійського бюрократизму, так і досьогодні не в силі переломити шкаралущі пересуду- ментости давно перестарілого пляну і програми та способу навчання. Ближче познайомлення із способами навчання української мови в теперішній школі каже нам побоюватися, чи не минув безслідно для нас увесь досвід останніх десятиліть, коли ми не підносимо голосу в цій такій превагній для нас справі, важній для наших завдань, для наших успіхів у школі!

В останньому часі почали появлятися голоси невдоволення громадянства з приводу способів навчання рідної мови в школі. Виясненя справи зпід пера авторитетних чинників ми не діждалися. І ось неначе у відповідь на поклики громадянства в цій справі Головний Виділ Товариства „Учительська Громада" скликає на 1. липня краєвий зїзд україністів.

Витаємо щиро цей зїзд! Сподіємося, що він буде хоч у части зворотною точкою в нашому змаганні до ідеалу. Маємо враження, що на зїзд прийдуть усі галицькі й волинські україністи — із своїми внесками, вислідом своїх власних спостережень і бажань, як також із висновками дискусій, переведених у справі навчання по філіях і гуртках „Учительської Громади". Ждемо, що реферат і дискусія над рефератом дадуть основу до випрацювання нового пляну навчання української мови й письменства і що Головний Виділ „Учительської Громади", одержавши від зїзду україністів відповідні внески, предложить шкільній владі проєкт зміни пляну і способу навчання української мови, як проєкт найбільш до того авторитетного чинника: **краєвого зїзду україністів.** Нарешті ми переконані, що з голосом цього авторитетного чинника повинна рахуватися шкільна влада, для якої опінія загалу україністів повинна заступати голос одиниць хочби й на найвищих становищах.

Цьогорічний зїзд україністів, на якому сподіємося, не забракне ні одного українціста, коли він уважає себе людиною живою, вразливою на вимоги життя, повинен дати почин до повної направи відносин на полі навчання української мови, пристосовлення навчання цього предмету до життєвих потреб, до зміни програми, заведення доцільности в шкільній праці, покладення основ під методи навчання. Отсього ми чекаємо від краєвого зїзду україністів у Львові.

Українці в Німеччині.

З життя української еміграції в Бремен, Дельменгорсті і Гемелінген.

Бреме, червень, 1928.

Уже від кільканадцятьох літ сірою буденщиною плине життя в щойно названих місцевостях нашої еміграції, яка майже виключно складається з фабричних робітниць і робітників. Багато з них вже є по чвертьстолітти живуть відірвані від Рідного Краю.

Колись тут кипіло життя, спеціяльно в передвоєнних часах, коли то в Бремен був постійним пароходом [illegible] мим [illegible] Олекса Валюк. Тоді всі жили якимсь братерським, сердечним і бадьорим життям. Дуже часто сходилися разом на [illegible] тіру, давали вечірки та різні аматорські вистави, а життя плило свобідно [illegible] весело у Везері і [illegible] будучність.

З вибухом світової війни [illegible]

робітників вдерся роздор і замість любови і братерства стала царити у нас ненависть, ворожнеча та партійний антагонізм, а все те на славу наших національних ворогів, котрі з радістю затирають руки. Та чи їм не радіти? Кинена віть незгоди впала на доволі родючий ґрунт... Бо дехто зуживає на поборювання того, що було ще вчора всім святе, масу енергії, гідної кращої справи! Тим людям здається, що вони працюють, як когось виїдають або набють, а фактично вони сплять, оповиті партійним дурманом. Чиж це громадянська праця, як хтось порпається мов курка в городі на вузько партійному загумінку, не звважаючи на те, чи та праця принесе нашому народові якийнебудь, хочби й найменший хосен. Такою працею хіба зводить себе на погибіль для інших націй.

В ту сіру буденщину вніс о. д-р Петро Вергун з Берліна своїм приїздом 21. 4. до Дельменгорсту, 12. 5. до Бремен, а 26. травня до Гемелінген трошки нового духа. З його приїздом розпочинається інше життя. Він у своїх проповідях накликує всіх до згоди, до братньої любови та видвигає ідеал доброго християнина-католика й заразом добру дитину великого многострадального українського народу. Дальше він докладає всіх зусиль, щоб і в тих невідрадних еміґрантських відносинах наше Богослуження випало якнайвеличавіше, щоб підчас Служби Божої у присутніх тим яркіше виринули спомини світлішої минувшини та щоб під вагою тих рефлексій сини, внуки і правнуки, навязуючи до традиції, повернули знову на той шлях, куди ходили батьки, діди та прадіди. Крім цього він старається, щоб чужинці побачили ту кращу сторінку з життя нашого народу, а зокрема наше прегарне Богослуження, наш чудовий обряд. Хоч як воно прикро, але віде правди діти: вони (себто чужинці) знають нас більше з тої другої, з сумної, кепської сторінки.

З початку не так гарно, але другий разом на Службі Божій випав наш спів доволі добре, а найліпше вибивався голос п-і Туровичевої. Взагалі члени тут. еміґрантських кольоній, між іншими головно панове: проф. Сополига, Жуківський, Сидій, Бриницький і Турович не пожаліли ні труду ні заходів, щоб лише наше Богослуження, на якому вже давно не могли бути, випало якнайвеличавіше. Урядили навіть в день перед Богослуженням пробу хору. Нам на тій пробі доводилось бачити людей (робітників) з Бремен і Гемелінгу, котрі, не зважаючи на цілоденну важку фабричну працю, виявили стільки любови до свого і стільки доброї волі та стільки потрудилися для загального діла, що це треба піднести прилюдно.

Треба зазначити, що о. д-р Вергун своєю щирістю, ввічливістю і лагідною вдачею полонив зовсім серця тутешніх еміґрантів. Він зєднав собі симпатії також між тутешніми чехами й поляками. Мені за весь мій вік — в семиї християн тяжить на моїх плечах — доводилося рідко коли бачити, щоб парохіяни відносилися з таким довірям, з такою любовю до свого душпастиря, як ми всі тут до о. д-ра Вергуна. Такий душпастир може на чужині зробити справді багато для обездолених еміґрантів, а тимсамим і для цілого нашого народу.

Дмитро Сливич.

З парляментарної арени.

(Власні телефонограми з 26. червня 1928)

ВІДГУКИ КАБІНЕТОВОЇ НАРАДИ.

(іж) У звязку з вчорашньою кабінетовою радою, про яку ми повідомляли, кружляють далі найрізнородніші поголоски. Сьогоднішній „Пшеґльонд Веч." подає, що на кабінетовій раді обговорювано способи такого виконання бюджету, в його останній, соймом принятій, формі, щоби воно не вийшло, мовляв, на шкоду державі. Далі обговорювано подробиці, звязані з виїздом марш. Пілсудського на довшу відпустку. Крім цеї поголоски ходять найбільш уперті поголоски, які кажуть про недалекі поважні посунення уряду у внутрішній політиці. Втримується теж далі поголоска про зміну в уряді.

НА ФЕРІЇ.

(іж) Маршалок сойму Дашинський і марш. сенату Шимянський були на прощальній авдієнції у президента Польщі перед виїздом на ферії. З моментом їхнього виїзду в соймі запанує остаточно повна пустка.

ПОЛКОВНИК ПЕРАЦЬКИЙ СКЛАДАЄ МАНДАТ.

(іж) АВЦ повідомляє, що в найближчих днях складає посольський мандат голова військової комісії полк. Перацький (1-ка). Його місце має заняти Томашевич, співредактор „Ґлосу Правди". Полк. Перацький належить до гурта високих польських військових із найближчого окруження марш. Пілсудського.

СПРАВА ВИБ. ЗЛОВЖИВАНЬ.

(іж) Голова соймової адміністраційної комісії пос. Полякевич (1-ка) віддав мар. сойму Дашинському посвідку від міністра внутр. справ ген. Складковського на отримання актів у справі виборчих зловживань. Другу частину внесків і матеріялів має виготовити ще референт тих справ пос. Путек і теж передати їх урядові. В той спосіб внесок на скликання надзвичайної комісії для розсліду виборчих зловживань перекручено на практиці в т. зв. „шлях ділової праці". Так отже уряд і його заступники в адмін. комісії поставили на своїм.

Останні вісти.

(Власні телефонограми з 26. червня 1928)

НОБІЛЕ ВРЯТОВАНИЙ — ЩЕ 18 РОЗБИТКІВ ПРОПАЛО.

(іж) Вправді ген. Нобіле врятований, однак взагалі у ледах півночі увязнених ще є 18 розбитків, а саме: 5 розбитків, що перебували разом із ген. Нобіле на пливаючій ледовій горі. До них прилучився як шестий летун Люндборґ, який, перевізши на безпечне місце ген. Нобіле, повернув за рештою його залоги, однак осідаючи розбив на кризі аероплян і мусів вичікати. Другу групу творять три учасники виправи Нобіле, які ще 30-го травня відлучилися, щоби пішки зайти на Шпіцберґен. Нічого про цю групу не чувати. Сімох розбитків „Італії" ще 28-го травня пірвала снігова хуртовина в невідомому напрямку. Четвертий гурт пропавших творять французький летун Ґібо й Амундсен, які 19. червня виїхали на ратунок експедиції ген. Нобіле і від того часу пропали. За всіми ними йдуть далі горячкові пошукування. Ґен. Нобіле вислав до своїх товаришів, що остали на ледовій горі радіотелеграму, потішаючи їх, що їхнє визволення недалеке. Про Амундсена та всіх інших немає ніякої вістки.

МОЖЛИВІСТЬ ДИКТАТУРИ В ЮГОСЛАВІЇ.

(іж) Вечірні ґазети повідомляють з Білгороду, що там обмірковують можливість проголошення військової диктатури. Одночасно вимоги хорватів і словінців стають щораз радикальніші. В стані здоровля Радіча немає ніяких змін. За те другому послові Ґранджі грозить ампутація руки.

НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ ІНДИВІДУАЛЬНОСТЕЙ.

(іж) Десиґнований марш. Гінденбурґом на канцлера пос. Міллер заходиться біля створення кабінету визначних парляментарних індивідуальностей, тому, що спроба створення уряду з т. зв. великої коаліції не вдалася. Штреземан погодився приняти в тому кабінеті теку міністра закорд. справ.

КУРТУАЗІЯ.

(іж) В честь уступаючого з Берліна польського посла Ольшевського німецький державний секретар Шуберт, як заступник Штреземана видав у мін-стві закорд. справ прощальний бенкет і вручив йому на память від німецького уряду 16 порцелянових статуеток із 18-го століття, що представляють історичні постаті і мають велику артистичну вартість.

ПОЛЬСЬКО - ЛИТОВСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ

(іж) 27-го червня ц. р. приїжає до Варшави литовська делеґація на дальшу конференцію в господарсько-транзитових справах. На чолі литовської делеґації стоїть Завніюс.

ПАКТ КЕЛЛЬОҐА.

(іж) Сьогодня американський посол у Варшаві Стетсон вручив міністрові Залеському пропозицію причинитися до мирового пакту Келльоґа.

СТРАШНА ПІМСТА.

(іж) Під Катовицями в Лазах на Гор. Шлеську трапився дикий випадок пімсти. На тлі сусідських непорозумінь робітник Кольон постріляв смертельно свого сусіда Квятоня та його жінку. Після цього взяв до уст динамітовий набій і підпалив його. Вибух убив не тільки Кольона, але висадив у повітря цілий дім. Про історію цього вибуху розказала жінка Квятоня, яка перед смертю прийшла на кілька хвиль до притомности.

ПРОЦЕС ПРОТИ БЕЛІ КУНА.

(іж) Сьогодня розпочався у Відні процес проти колишнього комуністичного диктатора Мадярщини Белі Куна

По широкому світі.

Мадярський міністр освіти заявив у парляменті, що він промовлятиме в парляменті проти проекту про загальне виборче право та тайне голосування, бо на його думку мадярський нарід не дозрів до такої реформи.

Урядова коаліція в Єгипті розбита, всі міністри-ліберали виступили з кабінету.

Бельгійський сенат одноголосно прийняв законопроект, який заводить кару за жорстоку поведінку із звірятами.

Кабульський кабінет заборонив ввозити в Афганістан алькоголь.

Болгарський міністр фінансів Молов приїхав до Льондону, щоби вести переговори про позичку для Болгарії.

У Сальоніках дійшло до кервавої бійки страйкуючих робітників із поліцією; 7 убитих, 30 ранених.

МИКОЛА МАТІІВ-МЕЛЬНИК.

2)

Із нетрів ночі.

(Продовження).

— На, зі цівіліст, у цісарському мундурі, говоріть як то було далі? Лише без жартів, бо я тут маю ще десять набоїв, Ану, подивіться, ось, можнаб вам і понюхати! — Підсунув мені до носа цівку бравнінґа і грав мушкою по зубах, до крови.

— Яке заняття?
— Я скінчив університет.
— Маєте матуру?
— Так.

— — — — — — — — — —

— ...Но, але я тут ще нічого від вас не довідався!

— Більше нічого не скажу.
— Маррш! — загарчав горляним рр...

Я вийшов. Ізза одвірка чотири блискучі штики. Брязнув ланцюх і защипало під нігтями. Біль уходив у тіло і млоїв чимось нудким коло серця...

Там, на горі, за містом стояла сіра камяна потвора й жувала в своїх нетрах людське життя. Загаркотіла залізна брама. Я перейшов через широке пусте подвіря. Війнуло цвинтарним духом і я почув відгомін власних кроків, що відбивався від сирого муру і скоро гинув. Мигнула тінь. Над моєю головою білі голуби то злітали на дах, то зривалися стадом — і купали білі весельця в золотій купелі...

Два тижні в душній одиночці...

Я нагадував усе, як було. Маленьке віконце, аж під стелею. Що там за ним? Подвіря. Я ще не бачив. Два тижні я не бачив синього неба... Аж одного дня відчинили двері і я вийшов... Рівний квадрат з високими мурами... Тільки небо, мур і я. В куті клаптик зеленого морогу (хіба не має кращого місця?...) і дві дрібнесенькі білі косички... Сідаю на моріг — і в нас розмова.

Так, це моє одиноке товариство... Якжеж... і ви сюда попали, вас тут розтолочить салдатський берґштайґер. Шкода, так шкода вас під оці мертвецькі сопухи барикад!...

Я говорив до них. Це були дві живі істоти, яких я не боявся, ані не підозрівав...

Ще три хвилинки і я їх покину. А коли вдруге побачу?

Мене повів вартовий на гору. Заскочили замки...

...Каскади глибокого кашлю перервали мої думки. В куті коло печі сиділа на причі „мантля". Жовте як віск лице, долоні на колінах. Останки легенів на поміст сухим кашлем.

— Ось, які гості нині!... — Ми довго гляділи на себе й мовчали. Наші думки блукали кудись, перехрещувались і бігли все далі...

— Хто ти? — питала одна у другої.
— Хто ти?

...Дихав важко. У грудях грали скрипливі свисти. Час від часу піднімав високо голову, як каня за дощем; тоді спід рижої бороди блистіли на вилогах три звіздки. Гм... значить, попав...

Тихо проходить час (я пішов на своє давне місце, під вікном).

Думка за думкою. Кудись, як вода в осені, коли поснніє, зваговіє й сонно щось мимрить за дні. Читатиб, коби було щонебудь. Я пригадав собі, скільки тих книжок у мене дома. Десь в уяві затремтіли срібні й золоті написи, зашамотали картки. Простяглися в порожню руки. Але за нею тюремна стіна випняла запилені камяні груди — і загородою станув на цапиних ногах стіл, пооравий з нудьги якимись безглуздими гієрогліфами, хто зна чиєю рукою.

„Цуґсфірер" устав зі своєї прічі. Перейшовся кілька разів від дверей до вікна, загумотів під носом, а далі клякнув, сперся ліктями на прічі. Молився?

На дворі вже заходило сонце. В казематі розпливалися предмети. Щезали контури й зникали... Ізза кратів вилися до стін довгі пряжі сумерків. Ізза краг припливали розливні потоки вечірньої симфонії. Десь із далеку мягкі звуки флейта, приплинали й гинули, а потім начеб їх загублених приносив знову на крилах леґіт.

Може це не інтересне вам, коли хтось молиться, а ви ні... Буває на світі всяка молитва. Але коли закліпав під стелею рудий гасник, Вертачніг (це той цуґсфірер) — гойдався над прічею цілим тулубом, вдаряв себе голосно у груди і вкінці накрив їх великим латинським хрестом, вимахуючи широко рукою в повітрі.

По вечері Вертачніг добув кілька добрих цигарок і простягнув до мене руку. Я не відмовився (у мойому скритку ще було кілька „бичків" і трохи потертої патерухи).

Ми курили.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** Вчорашнє число „Діла" заняло нам Староство Гродскє у Львові за передову статтю „Коловатиця". Просимо наших передплатників того числа не реклямувати.

— **Шкільне віче.** В середу, дня 27. черв ня п. р. о год. 6 попол. відбудеться в подвірю будинку Т-ва Обезпечень „Дністер", при вул. Руській ч. 20 зглядно на случай непогоди в салі Сокола-Батька **Шкільне віче.** Реферують посли Українського Національно-Демокр. Обєднання Справи великої ваги. Явіться всі! Старшина Організації Українців м. Львова.

— **Іспит зрілости в жіночій семинарії „Рідної Школи" в Стрию** відбувся в днях від 18. до 22. червня п. р. під проводом дирректора От. Вербера. Іспит здали: Андрушко Марія, Васильчишин Ольга, Витвицька Павлина, Волошинович Ольга, Гретчак Іванна, Грицан Олена Ольга, Ґавдидюк Октавія, Должацька Анна, Древницька Ольга, Єднака Ірина, Котик Олена, Кутковська Омеляна Марія, Кушлик Стефанія, Людкевич Евстахія, Мірчук Анна Михайлина, Мінів Ярослава, Опишко Юлія, Опришко Катерина, Пеленська Марія Людвика, Пишюк Юлія Ірина, Ранзовська Наталія Дарія, Скобельська Ірина Павлина, Скульська Іванна Фльорентина, Скульська Осипа, Сольман Марія, Ступницька Ольга, Форович Ярослава, Цогла Евгенія, Чехут Софія, Шаран Михайлина, Щербан Ярослава, Юрків Ядвига Олена, Яцульчак Ольга. До іспиту зголосилося 41 кандидатка, відступило 6, репробовано 3; здало іспит в правом навчання українською і польською мовою 26, лише українською мовою 7.

— **Гімназисти в ролі бандитів.** Перед львівським судом присяжних почалась розправа проти двох 20-літніх гімназистів Я. Яворського і М. Рачкевича, що приватно підготовлялись до 5-ої і 6-ої кл. Під впливом оповідань двох своїх товаришів Крупника та Заборського, хлопці, що жили в матеріяльній скруті хотіли легким коштом дійти до більшої суми гроша і з цією метою рішились на популярну професію — бандитизм. 12-го марта зробили засідку у чотирох на Стрілецькій площі, але коли двох із них утікло, плян нападу на якогось багатого жида не вдався. Згодом вони повторили цей плян на Полтавській вул.; два теоретики-дорадники знову втікли в останній мент, а Яворський і Рачкевич виконали „атентат": приклавши дуло бравнінга випадковому прохожому Сімонові Ліхтерові ограбили його з 15 зол. і чекольди за 80 сот. Кілька хвилин пізніше повторили те саме з новим прохожим, від якого збагатились на 1 зол. 50 с. Хлопці не поправили своєї долі, але мали чим чванитись і чванились так голосно, що аж їх геройство дійшло до поліції. Інші два товариші зрадили їх і оповіли все, що знали.

— **Хабарі військових лікарів.** На терені X-ої військової округи ведеться слідство в справі зловживань лікарів при військових комісіях, що через різних посередників за хабарі звільнювало масово із війська новобранців у Ланьцуті, Переворську, Лежайську. У Переворську підчас одного асентерунку звільнили 68 молодців на 70. Деякі посередники вже сидять у перемиській вязниці. У згаданих місцях переведуть ще раз бранку перед новою комісією.

— **За образу чести деникаря.** Відомий польський письменник Новачинський, що в останній добі своєї праці вийшов на деникарського памфлетиста дістав 4 міс. вязниці і 1000 зол. кари за образу редактора „Дзєнніка Львовского" д-ра Гурку, якого сплюгавив у „Газеті Поранній Варшавській".

— **Концесії фабрики „Ремінгтон" у СРСР.** Американська фірма писальних машин „Ремінгтон" добилась від уряду СРСР концесії на виріб своїх машин для спеціяльного вивозу на простори радянських земель. Ця концесія обмежена до часу, аж радянські фабрики почнуть самі приготовляти всі складові частини „Ремінгтона". Основний капітал цієї концесії 1 міл. дол.

— **Відчит для правників.** Дня 27-го п. м. відбудеться в „Палаті адвокатів" (ул. Гродзіцьких 1, год. 7.30 веч.) відчит д-ра Зомерштайна „Проблеми банкового права".

— **Зрозуміння життєвого обезпечення.** Перед своїм небезпечним летом на північний бігун геройська залога воздушного корабля „Італія" обезпечила своє життя на суму 3 міліонів лірів, а три німецькі летуни перед своїм летом через океан на 800.000 амер. долярів. Ваша найбільша мандрівка теж повна небезпек, а тому не треба її легковажити і завдалегідь обезпечити своє життя в користь родини в Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18, І. пов.

— **З Т-ва „Взаїмна Допомога" неприйнятих до служби службовиків.** Надзвичайні Загальні Збори Товариства „Взаїмна допомога неприйнятих до служби службовиків бувшої австрійської і російської держави й емеритів" відбудуться дня 15. липня 1928 р. в год. 10. рано в салі „Сокола III." у Львові при вул. Городецькій ч. 95. Денний порядок: 1. Відчитання протоколу з останніх загальних зборів. 2. Звіт Центрального Виділу. 3. Звіт Контрольної Комісії й уділення абсолюторії Центральному Виділові. 4. Вибір Центрального Виділу. 5. Вибір Контрольної Комісії. 6. Установлення правильника про хісновання з підмог. 7. Зміна статуту. 8. Означення висоти вкладок. 9. Внески й запити членів Товариства. — Дмитро Колісник, голова, Гриць Корпан, секретар.

— **Багато родичів не знає Львова** і приміщує свої діти по невідповідних станціях. Щоби прийти їм з допомогою, Філія „Українського Т-ва Охорони дітей і опіки над молодю" у Львові бере цього року на себе обовязок вишукувати станції для дітей. Родичі, що хотять користати із цієї допомоги і ті, що хотять приймати дітей на станцію, можуть зголошуватися листовно на адресу: Стелля Марітчак, вул. Крашевського ч. 19 а II. пов. або в часі вписів до гімназій у дижурних пань. 2361 1—1

Театри.

Міський великий театр:

27-го г. 7·30 веч. „Церковна миш", комедія В. Фодора (премієра).
28-го г. 7·30 веч. „Церковна миш",

Міський „Театр Новин":

27-го г. 8. веч. „Доллі".
28-го г. 8. веч. „Доллі".

КІНА.

„Апольо": „Той, якого ніхто не знає" і „Шулерка".
„Лев": „Дон Кіхот" з Патом і Патахоном.
„Палас": „Драма в готелі Бульвар".
„Фатаморгана": „Крися лісничанка".
„Байка": „Бартек переможець".

Рідкі сходини.

Зїзд абітурієнтів академічної гімназії, що перші в 1878 р. складали іспит зрілости українською мовою.

Львівська акад. гімназія, а з нею все українське громадянство не лише Галичини, але соборне громадянство на всіх українських землях і на обох півкулях згадує далекосяглу подію, що має своє значіння в історії нашого культурного розвитку, в історії нашого шкільництва. В р. 1878 50 літ тому абітурієнти академічної гімназії у Львові вперше складали іспит зрілости українською мовою. Це була перша матура в середній школі, перша подія, коли українська мова, нехтована і занедбана в поневірці й неволі, найшла своє оправдання в іспиті зрілости, стала засобом і документом вищих наукових дисциплін.

В середньому шкільництві Галичини довгі десятки літ всевладно панувала німецька мова. Коли в 1868 р. в Австрії впав централістичний уряд Шмерлінга, галицькі гімназії перемінено на польські. В Галичині для 3 проц. німців (і частинно жидів) залишено дві німецькі гімназії (у Львові і Бродах; цю останню спольщено ще за Австрії), а у всіх інших середніх школах заведено польську мову навчання. Українці, як звичайно, лишилися без свого середнього шкільництва. Хоч українці становили тоді половину з гаком населення королівства Галичини, для них не створено ані одної середньої школи. Так Австрія приєднувала собі польську шляхту, яка два роки пізніше заспівала: „Пши Тобє, Пане, стоїми"... Тільки в нижчих клясах акад. гімназії у Львові наука відбувалася українською мовою, а у вищих польською. Ті самі вчителі тих самих учнів учили по українськи в нижчій гімназії, а по польськи у вищій. Такого дивогляду певно не було ніде в світі.

Всі заходи наших тодішніх політичних провідників в справі поширення української мови навчання на вищі кляси акад. гімназії були безуспішні. Аж в 1874 році ступнево заведено українську мову і у вищій гімназії, починаючи від пятої кляси і то здебільшого з ініціятиви учителів. Учні, що вписалися до I. кл. в 1871 р. перші складали матуру в 1878 р. в рідній мові. А було їх 47. Саме цього року (дня 14. червня) відбувся 50-літній зїзд перших українських (в розумінні мови навчання й іспиту) абітурієнтів акад. гімназії в „Нар. Домі", де тепер міститься філія.

З перших українських абітурієнтів в живих остало ще 17, а саме: 8 священиків, 3 судових радників, 2 гімн. професорів (емеритованих), 1 адвокат, 1 нотар, 1 емер. комісар і 1 лікар (у Сербії). У 50-літній зїзд з 17-ти живих колишніх абітурієнтів явилося 12. Не прибуло 2-ох з Галичини (ізза недуги), 1 з невідомої причини, 1 з Америки і 1 зі Сербії.

Сердечне товариське привитання перших українських абітурієнтів відбулося в салі „Української Бесіди", звідкіля вони удались до гімназії. На коридорах витала їх рядами уставлена гімназійна молодь під проводом учителів. На III. пов. повитав ювилятів дир. Яр. Вербицький, а гімназійний хор відспівав „Многая літа". Несподівана зустріч глибоко зворушила товаришів-сімдесятьлітків.

Проф. В. Білецький коротко подякував учит. зборові й директорові та учням за привіт, бажаючи молоді, щоби з неї вийшли солідні й віддані народні робітники, які здобулиб кращу долю рідній країні. Д-р Ст. Федак подякував диріґентові хору, додаючи, що він перед 50 літами був диріґентом хору акад. гімназії.

Опісля товариші подалися до гарно прибраної зеленю салі, де вони колись сиділи як восьмиклясники. Дир. Вербицький відчитав катальоґ учнів 8-ої кл. зперед 50 літ, витаючи ще раз ювилятів. З черги відомий письменник і церковно-народній діяч о. д-р Костельник відбув коротку екзорту. Дякував директорові й о. д-рові Костельникові проф. Білецький, витаючи присутніх товаришів з провінції та згадуючи померших професорів і товаришів, яких память пошановано повстанням з місць. Згадуючи про професорів, говорив абітурієнт-ювилят:

„Їх праця була справжнім Сизифовим трудом. Усі вони вийшли з німецьких шкіл, отже мусіли працювати і над собою і над молодю, яку мали навчити й виховувати. Мусіли дбати про відповідний розвиток мови, мусіли творити наукову термінольоґію. І їх праця була тим важча, що або не було підручників, або були писані поганою мовою. Та вони не зневірювалися. З повною посвятою працювали на твердому камінистому облозі, щоби виконати своє важке завдання. Цим заслужили вони собі не лише вдячність своїх учнів, але й пізніших поколінь, всіх тих, що розуміють вагу їх праці на нашій культурній ниві".

Звідсіля удалися абітурієнти-ювилята до Волоської церкви, де відправлено богослуження й панахиду за померших товаришів і професорів.

В полудне відбулася спільна фотографія. Після того товариші удалися в товаристві дир. Вербицького й о. д-ра Костельника на спільний обід і там серед дружньої розмови, спогадів з юних днів і пізнікової діяльности та побажань-тоастів провели дві години.

Для вшанування памяти пок. дир. о. Васильницького зложили ювиляти 410 зол. і 5 америк. долярів на незаможних учнів гімназії.

Цей ювилей, який далі виходить поза рямки товариських сходин, глибоко записався в памяти абітурієнтів-ювилятів, ветеранів на полі суспільної праці, воскрешуючи перед ними не одну хвилю з життя особистого, товариського й народнього.

Дописи.

ЗНЕСІННЯ. (Вибори до гром. ради в III. і II. колі.) В понеділок 25. ц. м. відбулися у нас вибори до гром. ради в 3-му колі. Тому, що поляки не дотримали умов компромісу при виборах до 4-го кола, українське населення звязалося з жидами в 3-му колі і вибрало 7 українців і 5 жидів, а ні одного поляка. Українських голосів віддано ок. 280, жидівських ок. 90, разом 370; дістя польська зібрала 240 голосів. При виборах до 4-го кола сель-роби виставили були окрему лісту і здобули всього 45 голосів; при виборах до 3-го кола сельроби йшли вже разом з нами. В 3-му колі вибрані такі українці: Лупь Петро, Крилик Василь, д-р Веґера Іван, Добрянський Василь, Агатон, Вацик Іван (старший), Сіяк Осип і Лужняк Степан. Дня 26. ц. м. відбулися вибори до II. кола, в якому вийшло 10 жидів і 2 українців, а саме Шевчук Василь і Коцюмбас Іван. Завтра (27. ц. м.) відбудуться вибори в першому колі, в якому перевагу мають поляки. Досі вибрано тільки 10 українців.

З судової салі.

ЯК ЦЕ НАЗВАТИ?

Дня 25. червня ц. р. відбулася перед повітовим судом, секція III. у Львові, головна розправа в дуже характеристичній справі. А саме: Дня 15. лютого ц. р. обвинувачений Ярослав Василевич Лагола, 34-літній слухач техніки у Львові, син директора „Народнього Дому" напав на жінку сусіда-інтеліґента і так її побив, що судовий лікар ствердив навіть тілесне ушкодження. При розправі обвинувачений, зовсім природно, заперечив факт ушкодження тіла, а що на днях має появитися амнестійний закон, тож аби не бути караним і аби побита громадянка не мала якої-такої сатисфакції, покликав свідків на всякі рівнодушні обставини. Суд з уваги на те, відрочив розправу.

Як ця справа скінчиться, нам це рівнодушне. Але сам факт, що „юноша", слухач вищої школи, нападає на безборонну жінку і її побиває, говорить аж надто промовисто сам про себе.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі Івана Франка треба посилати до Центробанку, Львів, Ринок ч. 10, І. пов. на щадничу книжечку ч. 7910.

Зі спортового життя.

До відома легкоатлетам.

Спорт. Т-во „Україна" повідомляє легкоатлетів українців, що тренінґи легкоатлетичної секції „України" відбуваються кожної середи і пятниці від год. 6—8 веч. на площі Сокола-Батька. Тому, що у вересні ц. р. відбудуться заходом „України" з приводу „Дня Українського Спортовця" легкоатлетичні змагання у Львові, просимо всіх охочих вписатися до легко-атлетичної секції і брати пильну участь у її тренінґах, аби осягнені нашими змагунами рекорди були дійсно виявом нашої праці в наших таки товариствах і виявом наших власних сил. Зголошення приймає на площі провідник секції тов. Барусевич.

Пливаки, позір!

Спорт. Т-во „Україна" вводить у життя цілком нову секцію, а саме пливацьку. Тому, що ця ділянка спорту у нас зовсім занедбана, сподіємося, що прихильники цього роду спорту повитають радо нашу ініціятиву в цьому напрямі і зголосяться численно як члени пливацької секції. Якщо буде відповідна скількість зголошених будуть зорганізовані окремі дружини водного мяча. Зголошення до пливацької секції приймає тов. Верхола.

Вислідн недільних змагань.

Відень. Рапід-Гакоаг 4:3 — ФАЦ—БАД 7:1 (3:1). — Спортклюб—Уйпешті (Будапешт) 6:0 (0:0).

Будапешт. ФТЦ—Аттіля 5:1. — Шабарія—Вієнна (Відень) 3:2. — Гунґарія—Баштія 2:1.

Берно Мор. Австрія (Відень)—Мор. Славія 5:3 (5:0).

Ювилей „Чорних" у Львові.

В днях 29. ц. м. до 1. липня святкує відомий клюб „Чорні" у Львові 25-ліття свого істнування. З того приводу відбудуться різні спорт. свята й імпрези, між ін. змагання-турнір з копаного мяча за здобуття дорогої чаші. В змаганнях беруть участь чотири ліґові дружини: Краковія, Висла, Погонь і Чорні.

Що буде з віденською „Гакоаг"?

Зачувати, що віденська жид. дружина „Гакоаг", яка зійшла в цьогорічних змаганнях з першої до другої ліґи, покине професіоналізм і верне знову до аматорства. Постанову в такому змислі приняла уже виділ того клюбу. Але незалежно чи навіть у противенстві до тої постанови робляться у віденських жид. колах заходи зложити з грачів „Гакоаг-у" професіональну дружину, яка при добрім веденні і солиднім економічним уфундуванні моглаб за рік свого побуту в I. лізі вибитися знову на чоло і вернути до I. ліґи. Професіональна дружина „Гакоаг" має бути уфундована як акційне товариство з обмеженою порукою.

ОПОВІСТКИ.

Новий Український Театр дир. Панаса Карабіневича.

Турка:
29/VI Маруся Богуславка —
30/VI Мірель Ефрос.

До хору Театру прийму добрих сопранів і тенорів. 3—3

Подається до відома П. Т. Товаришам, що перші сходини „Секції Старшин Гром. Студентської Громади" при Гов. Студентська Громада 29/VI. 1928. у Львові — відбудуться дня ... Дому о год. 10. в салі Академичного Дому. — Виділ. 2360 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс.

Товариство Просвіта філія в Стрию розписує конкурс на посаду адміністраційного урядника товариства, люстратора і організатора та управителя друкарні тогож товариства (в одній особі). Вимоги: укінчена середня школа, фахова практика о ганізаційна, опис життя. Винагорода: службове помешкання з пражене з двох покоїв і кухні з прав. і гарним городом та платня після умови від 150 до 200 зол. місячно. Подання враз з залучниками вносити належить до 15. липня 1928 р. на адресу: Товариство Просвіта філія в Стрию. Народний Дім.
2551 2—3 *Виділ Тов. Просвіта в Стрию.*

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.